04/10/2021

Μητροπολίτου Μόρφου: Εικονοφυλάκιο Άγιος Ιωάννης ο Λαμπαδιστής

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Ομιλία Μητροπολίτου Μόρφου κ. Νεοφύτου, κατα τη διάρκεια των εγκαινίων του Εικονοφυλακίου της ιεράς μονής Αγίου Ιωάννου του Λαμπαδιστή στον Καλοπαναγιώτη, τη 15η Οκτωβρίου 2000, όπως αυτή αναδημοσιεύεται εκ μέρους της επισήμου ιστοσελίδας της Εκκλησίας της Κύπρου στις 4 Οκτωβρίου 2021:

Πάντες ημείς συνηρμένοι σήμερον κάτω από την στέγην του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστού και του Αγίου Ηρακλειδίου, ευλαβέστατοι και αγιότατοι αρχιερείς, τίμιον πρεσβυτέριον ευλαβής διακονία, άρχοντες της νήσου, ημών και της καθ' ημάς επαρχίας, και περιούσιε λαέ της Μόρφου και της Κύπρου, εβρισκόμενοι λόγω στον ευλογημένον αυτόν τόπο, νοιώθουμε σαν να βρισκόμαστε σε σπίτι προγονικό.

Γεμάτο αγαπημένες αναμνήσεις, εδώ στο ρέμα, που βρίσκεται πιο κάτω από την

Μονή, στην φυσική λεκάνη του ποταμού οι Απόστολοι Βαρνάβας, Παύλος και Ευαγγελιστής Μάρκος στην πρώτη τους αποστολική περιοδεία, εβάπτισαν τον Άγιο Ηρακλείδιο, στα καθαρά νερά του Σέτραχου ποταμού.

Αργότερα, στην επόμενη έλευση τους στο νησί, ο Ευαγγελιστής Μάρκος, μετά το μαρτύριο του Ευαγγελιστή Βαρνάβα στην Κωνσταντία, καταδιωκόμενος από Εβραίους, καταφεύγει στα βουνά. Από εδώ κατεβαίνει ύστερα στην παραθαλάσια κώμη του Λυμνίτη, το εποίνιο των Σόλων, όπου εκεί βαπτίζει τον ‘Αγιον Αυξίβιο και τον χειροτονεί, πρώτο επίσκοπο Σόλων. Έτσι ιδρύεται από τον Ευαγγελιστή Μάρκο η Εκκλησία των Σόλων και κατόπιν και μέχρι του σήμερον, η Μητρόπολη της Μόρφου.

Στην συνέχεια, μετά από γραπτή εντολή του Αποστόλου Παύλου, ο Άγιος Ηρακλείδιος, αρχιεπίσκοπος τότε της νήσου, επισκέπτεται τον ήδη χειροτονημένο επίσκοπο Σόλων Αυξίβιο και του υποδεικνύει που να κτίσει τον πρώτο ναό, για να φανερώσει την αλήθεια του Χριστού σε όλους τους κατοίκους των Σόλων.

Η επισκοπή των Σόλων, η εκκλησία της Μόρφου, που το πρώτο της λιθάρι έβαλε το χέρι του ο Ευαγγελιστής Μάρκος, έμελλε να ριζώσει βαθειά στα ματωμένα χώματα της ιστορίας. Μια πορεία που ξεκίνησε από τον άγιο Αυξίβιο και κρατάει τώρα 20 αιώνες. Φέροντας σήμερα όλους μαζί εδώ στη λογική τράπεζα του Κυρίου μας. Αν κάποιος διεξέλθει με τον φακό της λογικής, όλη αυτήν την πορεία της επισκοπής των Σόλων και αργότερα Μητροπόλεως Μόρφου, διαμέσου 2000 ετών, αν δει ποιες ιστορικές αντιξοότητες και καταστροφές αντιμετώπισε, τότε θα συμπεράνει ότι λογικά μετά από όλα αυτά, δεν έπρεπε να υπάρχει.

Εμείς όμως, που γνωρίζουμε ότι η αιτία και ο λόγος των πάντων είναι ο Χριστός και Θεός μας, λέμε ότι η επιβίωση της Μητροπόλεως μας, για 2000 χρόνια, μπορεί να μην εξηγείται με την λογική, αλλά εξηγείται με την αγιότητα. Με την λογική της αγιότητας. Γιατί όταν μιλούμε για πορεία αυτής της Μητροπόλεως, μιλούμε για πορεία προς την αγιότητα. Πορεία υπερβάσεως των ιστορικών αντιξοωτίτων διά του αγιασμού. ‘Ετσι τα μύρια δεινά, που υπέστη και υφίστατε ακόμη και σήμερον η εκκλησία της Μόρφου και όλη η Κύπρος είναι από αυτήν την έννοια ένας σταυρός που όταν συγκατανεύσουμε να τον φέρουμε αγογγίστως παίρνουμε από την ίδιαν εκείνην στιγμή, σε χώρο αναστάσιμο. Και επειδή ποτέ μέσα στην εκκλησία δεν έλειψαν εκείνοι που τολμούν, έτσι και η ιστορία της μητροπόλεως μας είναι γεμάτη φωτοφόρα πρόσωπα αγίων, μαρτύρων, ιεραρχών και οσίων.

Πρόσωπα. Όχι κάποιου είδους αφηρημένη αγιότητα. ‘Ανθρωποι που παρέλαβαν την φλόγα από τα χέρια του Αγίου Αυξιβίου και συνέχισαν τον δρόμο της πίστεως. ‘Ηδη από τους πρώτους εκείνους χρόνους, ο αδελφός και η νύμφη του αγίου Αυξιβίου, οι ‘Αγιοι Θεμισταγόρας και η σεβαστή Τιμώ, Ρωμαίοι και αυτοί που ήρθαν

μαζί τους στους Σόλους, αλλά και μάρτυρες από εκείνον τον πρώτον καιρό όπως οι άγιοι Αλέξανδρος και ‘Αμμον και 20 άλλοι μάρτυρες που μαρτύρησαν στους Σόλους. Οι ντόποιοι άγιοι αλλά και από άλλα μέρη καταγώμενοι. Τους οποίους όμως η ευσέβεια της Μόρφου πολιτοφράγιφησε κατά κάποιο τρόπο σε βαθμό που να γίνονται αναπόσπαστο μέρος του σώματος της.

Image not found or type unknown

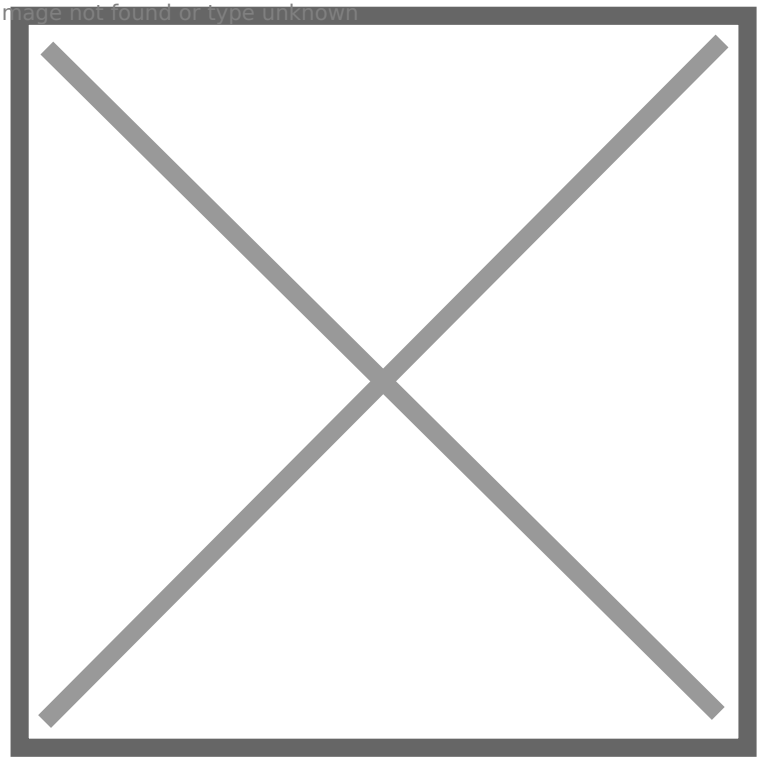

Τέτοια είναι η περίπτωσης του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Μάμαντος. Του πολιούχου της Μόρφου, ο οποίος, αν και Μικρασιάτης Παφλαγών στην καταγωγή, έγινε εσαή Μορφίτης. Προστάτης και σκεπαστής των ακριτών κατά της Αραβικές επιδρομές. Ακίνητος φρουρός σήμερα της κατεχόμενης Μόρφου, την οποία ας μην το σκεφτούμε ποτέ, δεν την εγκατέλειψε ο ‘Αγιος της. Εκεί είναι και μας περιμένει. Από την Μικρά Ασία, κατάγοντας επίσης και οι πολυούχοι της Περιστερώνας, ‘Αγιοι Βαρνάβας και Ιλαρίωνας. Πρώην στρατιωτικοί που τελείωσαν ασκητικά τον βίον τους και τον οποίον τα ιερά λείψανα έφθασαν, θαυμαστό τω τρόπω, στον φιλόξενον κόλπο της Μόρφου.

Ως μέλος του όλου σώματος της εκκλησίας και στο πλαίσιο της οικουμενικής ενώτητας και συνοδικότητας, η εν Μόρφου εκκλησία μετείχε ενεργά στις πλείστες οικουμενικές συνόδους, ως επισκοπή Σόλων. Εκπροσωπούμενη από αγίους και φωτισμένους προκατόχους μας.

Στη τρίτη οικουμενική σύνοδο, με τον άγιο Επίσκοπο Ευάγριο, στην τέταρτη με

τον Σόλων Επιφάνειο, στην έκτη με τον ‘Αγιο Στρατόνικο, στην έβδομη οικουμενική σύνοδο, που την σύναξη των Αγίων πατέρων αυτής σήμερον εορτάζουμεν, παρίστατο, ο επίσκοπος Σόλων Ευστάθιος.

Σπανίως όμως, τόσο οι Σόλοι όσο αργότερα και η Μόρφου, γνωρίσαν καιρούς ιστορικής νηνεμίας. Ζώντας συνήθως μέσα στις θύελλες ήταν συνέχεια αναγκασμένη, να γευτή εκάστοτε το πικρό ποτήρι της κάθε εποχής. Και με πολέμους, επιδρομές, δουλεία, καταστροφές, να γνωρίσει την κατά κόσμον εκμηδένιση. Την ίδιαν όμως στιγμή, έδινε αγίους και έφερνε αγίους. ‘Οποιος ξέρει να δίνει, ξέρει και να παίρνει. Και αποδείχτηκε ότι η Μητρόπολης τούτη αλλά και όλη η Κύπρος, ήξερε να δίνει αγίους και γι’ αυτό ήξερε να προσλαμβάνει αγίους. Πότε από την γειτονική Μικρασία, πότε από τους Αγίους Τόπους και πότε από χώρες μακράν αλλά οι άγιοι αυτών, έγιναν πολύ κοντά σε εμάς.

Έδωσε λοιπόν αγίους όπως τα τέκνα της, όσιος Κυριακός της Ευρύχου, ο άγιος Ιωάννης ο Λαμπαδιστής, ο όσιος Θεοφάνης ο νέος επίσκοπος Σόλων, προκάτοχος μας και αυτός, ο οποίος ήταν καταστάλαγμα της πιο δύσκολης ιστορικά περιοδού που πέρασε ο τόπος, της Λατινοκρατίας. Ακόμα και στους σημερινούς καιρούς, με την μισή μητροπολιτική περιφέρεια κατεχόμενη και τον κόσμο της στην προσφυγιά, η Μόρφου έδωσε ακόμα ένα άγιο. Τον νέο ιερομάρτυρα, τον ‘Αγιο Φιλούμενο από την Ορούντα. Δολοφονήθηκε το 1979 στο Φρέαρ του Ιακώβ, από φανατικούς Συνεωνιστές Εβραίους. Και ο άγιος βίος και το μαρτύριο του τον αναδυκνύουν ήδη, θαυματουργό και τιμώμενο στην καθ’ ημάς επαρχία.

Αλλά όπως είπα και προηγουμένως δεν έδινε μόνον αγίους η Μόρφου. Έπαιρνε και Αγίους. ‘Οπως ο Άγιος Σωζόμενος που συγκαταλέγεται στους αγίους, που αν και ήρθαν από άλλους τόπους, τελειώθηκαν ασκητικά στην Κύπρο. Επίσης οι άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνη, που επέλεξαν να έχουν τον οίκο τους στο Μένοικο. Να μένουν στο Μένοικο. Αν όμως η πηγή της αγιότητος, δεν είναι εκ του κόσμου τούτου, η αγιότητα ξαναγυρίζει στον κόσμο. Η αγιότητα δεν είναι απόκοσμη ιδεολογία, όπως οι ιδεολογίες της δικής μας δεκαετίας και της προγενεστέρας, που τόσον μάταια διέψευσαν τις ελπίδες των λαών. Η χάρις που εκπέμπει η αγιότητα, γονιμοποιεί την ιστορία γίνεται μαγιά πολιτισμού. Και πολλές φορές, η αγιότητα κρύβεται. Πάντοτε κρύβεται. Και η γονιμοποίηση γίνεται μυστικά χωρίς να το περιμένει κανείς από τους μεγάλους της γης.

Έτσι για δύο χιλιετίες, η Μητρόπολης Μόρφου χαράσει μέσα στον χρόνο τα ίχνη ενός άφθαστου σε κάλος βυζαντινού πολιτισμού. Εκπέμπει μια δοξολογία που χρησιμοποίησε όλα τα είδη των τεχνών για να υψωθεί. Με πρώτον την τέχνην της αγιότητος και ύστερον την τέχνη της ωραιότητος. Που σήμερον οι ευρισκόμενοι σε αυτό το παλαιό καθολικό της μονής του Αγίου Ηρακλειδίου, και αργοτέρον του

Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστού, είμαστε μάρτυρες αυτής της τέχνης. Και της αγιότητος και της ωραιότητος. Αρκεί να κοιτάξετε μπροστά σας τον άγιο Ηρακλείδιο και τον άγιο Ιωάννη τον Λαμπαδιστή. Και εις τους τοίχους και εις τον αγιασμένο θόλο αυτού του ναού, την τέχνη της ωραιότητος που προαναφέραμε.

Image not found or type unknown

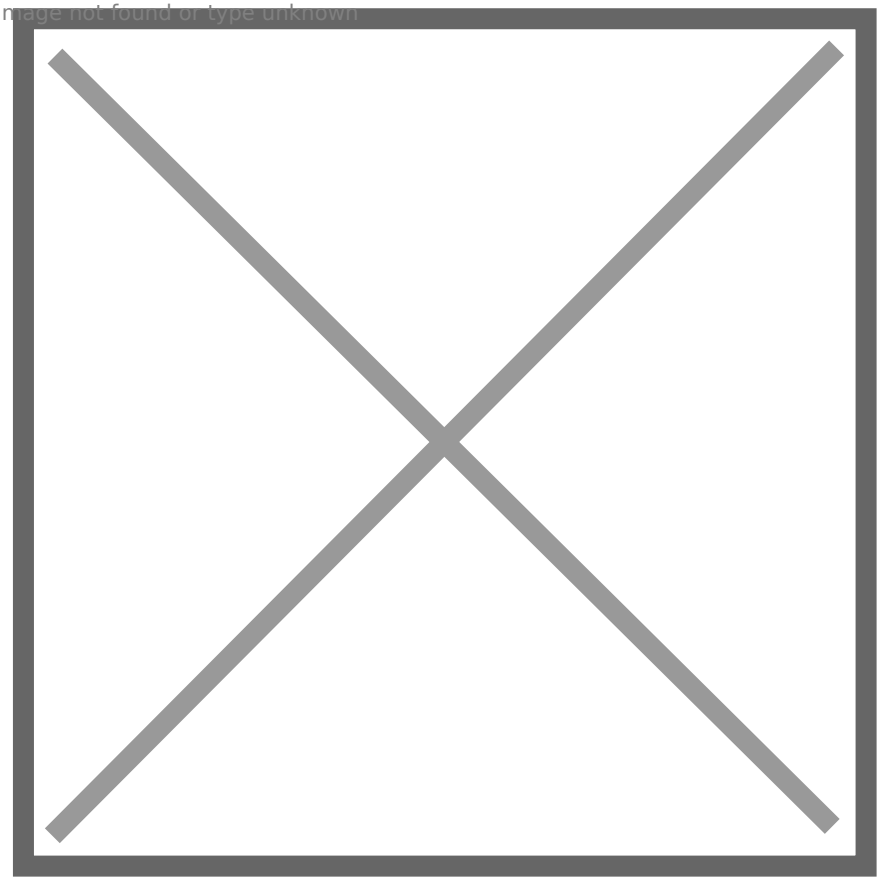

Η περιφέρεια Μόρφου σήμερα διασώζει παρόλο που είναι ημικατεχόμενη ό,τι καλύτερο υπάρχει σε θέματα εικονογραφίας, αρχιτεκτονικής, βυζαντινής τέχνης γενικά. ‘Εχει υποθεί αν η μονή του Σινά είναι η μονή που διασώζει, ότι καλύτερο σε βυζαντινό πολισμό και τέχνη, η μητρόπολη της Μόρφου και ιδιαιτέρως η κοινότητα του Καλοπαναγιώτη και η μονή αυτή, μπορεί να ονομαστεί το Σινά της Κύπρου από πλευρά διαφύλαξης της τέχνης της ωραίοτητος.

Μια κληρονομιά αξεπέραστη σε κάλος και νόημα, που αφορά όλο τον κόσμο. ‘Ολη την Κύπρο. Γι’ αυτό και θεωρήσαμε εξ’ αρχής ύψιστο καθήκον μας, πρώτον να την διαφυλάξουμε, να την συντηρήσουμε και ύστερον να την προβάλουμε και να την παραδώσουμε στις επόμενες γενιές. Συντηρώντας αυτούς τους αρχαίους ναούς, συντηρώντας αυτές τις αρχαίες εικόνες, τελικά αγαπητοί μου, ποιούς συντηρούμε; Συνστηρούμε τους Αγίους και οι άγιοι μας το ανταποδίδουν πολλαπλώς και τελικά αυτά που εμείς νομίζουμε ότι συντηρούμε, αυτά μας συντηρούν και αυτά θα μας

συντηρίσουν εάν θα έχουμε επιστροφή στην Μόρφου και στην Κερύνεια και σε όλην την Κύπρο. Συντηρώντας και κρατώντας Ορθόδοξον πίστην, αγιότητα και ότι παράγει αυτήν την αγιότητα που είναι η τέχνη της ωραίοτητος.

Ένα μέρος από το ευρύ αυτό πρόγραμμα είναι και το εικονοφυλάκιο που με την βοήθεια του Θεού, εγκαινιάζουμε σε λίγο. Μαθητεύοντας στο ύψιστο μάθημα της ομορφιάς, που κουβαλά η ορθόδοξη κληρονομιά μας, θα καταλάβουμε σιγά – σιγά ότι δεν πρόκειται για μουσιακά αντικείμενα, αλλά για μια γλώσσα ζωντανή. Μια γλώσσα σύχρονη, πανανθρώπινη. Οι Ευρωπαίοι που πολλές φορές τους κακίζουμε, έχουν αρχίσει να το κατανοούν αυτό το πράγμα και πέρα από την κοινή αγορά προσπαθούν να βρουν και μια κοινότητα, αξιών και πολιτισμών. Για μας δε ο πολιτισμός, ειναι σήμερα η μοναδική ίσως αξιόπιστη πολιτική πρότασης. Είναι μια γλώσσα την οποία κατανοούν καλά οι Ευρωπαίοι. Σιγά – σιγά φαίνεται την μαθαίνουμε και εμείς, την οποίαν μπορούμε να μιλήσουμε στον κόσμο. Και την οποίαν δυστυχώς, ελάχιστα μέχρι τώρα, χρησιμοποιήσαμε.

Στην Ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου, θα πρέπει να δείξουμε αυτό το πρόσωπο πολιτισμού μας. Μέσα σε ένα σύχρονο κόσμο, με την παγκοσμιοποίηση, την αλματώδη ανάπτυξη των τεχνολογιών όπου βαθμιαία καταργούνται σύνορα και περιορισμοί η ταυτότητα των συνόλων δεν είναι τόσο θέμα πολιτικής ή οικονομίας ή κάποιων μεγάλων διαμαρτυριών της διοικούσης εκκλησίας αλλά είναι θέμα πολιτισμού. Εάν έχει σήμερα πολιτισμόν, μπορείς να εισέλθεις εις τον παγκόσμιον τούτον γίγνεσθε. Και η Κύπρος έχει, και η Μόρφου κατέχει.

Γι’ αυτό ένα εικονοφυλάκιο στον Καλοπαναγιώτη, το όποιο έργο πολιτισμού, έχει προεκτάσεις που φτάνουν πολύ μακρύτερα από την Μόρφου. Αλλά απευθύνονται σε όλον τον κόσμο αφού όλος ο κόσμος έρχεται εδώ για να επισκεφθεί τα δικά μας όσια και ιερέα.

Εγκρυφόντας την αγιότητα και τον πολιτισμό της Μόρφου, θα κατανοήσουμε και ένα άλλο ύψιστο μάθημα, το οποίο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στους σημερινούς καιρούς που η εκκλησία μας συγκλονίζεται από διάφορες οδύνες. Οδύνες που δεν είναι του θανάτου. Αλλά του τοκετού. Δηλαδή προάγγελοι ενός καλύτερου αύριο. Εάν η εκκλησία μας επιβιώνει εδώ, για 20 ολόκληρους αιώνες, τη στιγμή που κανένας άλλος θεσμός δεν τα κατάφερε είναι βέβαια διότι ως στόμα Χριστού και έχει και κατέχει αυτό που εκφράζεται και υλοποιείται. Αλλά επίσης και ας μην το ξεχνούμε αυτό, γιατί είχε πάντοτε ως πρώτη στην μέριμνα της, την ενότητα που εκφράζεται συνοδικός. Εκκλησία σημαίνει σύνοδος, όπως Θεός σημαίνει τριάδα. Ο Θεός είναι μονάς αλλά είναι και τριάς. Η σύνοδος είναι πάντοτε λοιπόν, έκφραση της συνοδικότητος των τριών προσώπων.

Σε μίαν εποχή, δεν μπορούμε να υπάρξουμε εκκλησιαστικά έξω από την συνοδικότητα μας. Σε μια εποχή που με ευκολία προφέρουμε κρίσεις, ας το θυμόμαστε αυτό, μόνο μέσα από την συνοδικότητα της εκκλησίας μας θα βρούμε διεξόδους. Ούτε και μπορεί να υπάρξει όπως λένε μερικοί, σωστό ή δίκαιο έξω από την συνοδικότητα, έξω από το ένα σώμα του Χριστού.

Το άλλο μεγάλο δίδαγμα της παραδόσεως μας, είναι η διαφύλαξη πάση θυσία του αυτοκεφάλου της αγίας εκκλησίας μας. Σήμερον έχουν παρέλθει οι δύσκολοι εκείνοι καιροί όπου η αυτοκεφαλία της εκκλησίας μας απειλεί τον έξωθεν. Θα ήταν λοιπόν τραγικό να έρθουμε να αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι, αυτήν την ευλογία που μας δόθηκε, πάλι από οικουμενική σύνοδο, μας δόθηκε. Καλλιεργώντας την εντύπωση ότι η εκκλησία μας δεν μπορεί να παίρνει αποφάσεις και να λύει τα προβλήματα μας.

Ας κάνουμε υπομονή και ας μην υποκείψουμε σε τέτοιου είδους πειρασμούς, που στόχον έχουν να κλονίσουν την ενότητα των όλων, μέσα στο μυστικό σώμα της εκκλησίας μας, όπως εκφράζεται όχι από πρόσωπα, όχι από εμένα, αλλά από την σύνοδο ως σώμα. Και αν οι δύσκολες και οι δυσκολίες σήμερα δεν μας αφήνουν να δούμε καθαρά, ας προσηλώσουμε το βλέμμα όχι στις αδυναμίες των ανθρώπων, αλλά στο έλεος του Χριστού, στο έλεος που είναι μεγαλύτερο από ωκεανούς αμαρτιών, στο έλεος που δώρησε στρατιές αγίων για να μας παραστέκουν. Στο έλεος που κράτησε την εκκλησία της Μόρφου και την έφερε ως εδώ. Στο έλεος που μπορεί να ελευθερώσει και να σώσει όλους μας. Να ελευθερώσει και να σώσει και την Μόρφου και την Κερύνεια αλλά προπάντων να σώσει εμάς τους ίδιους, εις την αιώνια βασιλεία, του Πατρός του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.